Metodická opora pro práci s edukačním DVD

NET STORY

PŘÍBĚHY ZE SVĚTA INTERNETU

Národní centrum bezpečnějšího internetu
PhDr. Michal Kolář

esf evropský sociální fond v ČR
EVROPSKÁ UNIE
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY
OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost
INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

NET STORY

Metodická opora a edukační DVD „Net story: příběhy ze světa internetu“ byly vytvořeny v rámci projektu ŠKOLA BEZPEČNĚ ONLINE: Zvýšení kvality vzdělávání v oblasti bezpečného užívání internetu v Pardubickém kraji, reg. č. projektu CZ.1.07/1.3.12/04.0016. Tento projekt je prostřednictvím Operačního programu Vzdělávání pro konkurenceschopnost financován z Evropského sociálního fondu a státního rozpočtu České republiky. Projekt byl realizován v období červenec 2011 – prosinec 2012.

PŘÍBĚH PÁTÝ

„OSLÍ UŠI“

NET STORY

PŘÍBĚH PÁTÝ
„OSLÍ UŠI“
INFORMAČNÍ ZÁKLAD A POKYNY PRO PRÁCI S PŘÍBĚHEM PÁTÝM
(Téma: Kyberšikana učitele)

1. KRÁTKÁ INFORMACE O FENOMÉNU KYBERŠIKANA UČITELE

Co to je šikana a kyberšikana učitele

Nejdříve si řekneme, co to je šikana učitele a z toho následně odvodíme i pojem kyberšikana učitele.

Znaky šikany učitelů

Může být násilí vůči pedagogům šikanou? V některých případech útoků vůči učitelům se skutečně o šikanu jedná. Je to v takových situacích, kdy existuje shoda projevů šikany učitelů s projevy šikany mezi žáky. Ukážeme si, jak tato shoda vypadá z vnějšího a vnitřního pohledu.

a) Šikana jako nemocné chování

Z vnějšího pohledu jsou u násilí proti učiteli patrné znaky šikanování – konkrétně záměr ublížit (ponížit, zničit, např. poslat na psychiatrii), opakování násilí, nepoměr sil v neprospěch učitele, samoúčelnost agrese (žák má radost z ponížení učitele).
V tomto smyslu můžeme šikanu učitelů definovat obdobně jako šikanu mezi žáky: *Jeden nebo více žáků úmyslně, opakovaně týrá a ponižuje učitele a používá k tomu agresi a manipulaci.*

b) Šikanování jako destruktivní vztah mezi pedagogem a agresorem

U šikany učitelů nepracuji s termínem závislost, ale pracovně mluvím o destruktivním vztahu. Ten se může vyskytovat, ale taky nemusí. Zatím existuje málo klinického materiálu. Nicméně mezi kantorem, který je obětí a žákem – agresorem, se v některých případech vytvoří nesvobodný vztah, který má charakter skrytého scénáře spolupráce. Násilník stupňuje ponižování učitele, přičemž pedagog se téměř vůbec nebrání a vychází vstříc vlastní destrukci.

c) Šikanování jako těžká porucha vztahů

Šikana učitelů je vždy těžkou poruchou vztahů ve skupině. Zpravidla má onemocnění třídní skupiny šikanou vůči učiteli podobná stadia vývoje, jak je známe u šikany mezi žáky. Většinou se jedná o psychickou šikanu. Ta může dosáhnout rovněž dokonalé, až totalitní podoby, kdy všichni žáci přijmou násilí jako normu- Šikana učitele se stane třídním programem.

Pět stadií šikany učitele:

- Ostrakismus
  Žáci identifikují zvýšenou zranitelnost učitele, reagují ignorováním, odmítáním.
- Přitvrzování manipulace a psychické agrese
  Útoky žáků vůči učiteli se opakují a stupňují.
- Klíčový moment – vytvoření jádra agresorů
  Šikana začíná bujet a začíná ovládat celý třídní kolektiv.
- Většina přijímá normy agresorů
  Většina žáků je na straně agresorů, jejich postoje a chování vůči pedagogovi jsou normou.
- Totalita neboli dokonalá šikana
  Šikana učitele se stává jediným školním programem.

Co to je kyberšikana učitele?

Je to forma psychické šikany učitele, kdy jsou k ponižování a týrání zneužívány prostředky nových informačních a komunikačních technologii, zejména mobil a internet.

Chyba nemusí být na straně učitele

Někoho asi napadne, že se učiteli v podstatě nemůže nic stát. Má oficiální autoritu, moc a oporu ve vedení školy. To je sice pravda, ale uhájit tuto oficiální moc a propojit ji s autoritou přirozenou není samozřejmé. Když žáci získají nekontrolovanou moc, zákonitě ji zneužijí. Potom stojí proti učiteli třicetihlavá saň. Jde o podobný mechanismus jako u stuffingu, kdy se podřízení uchopí moci a šikanují šéfa. Odhaduje se, že takto šikanováno je asi 9% vedoucích pracovníků.
Zdaleka ne vždy musí být chyba na straně učitele. V praxi se setkávám s krajně nepříznivými konstelacemi tříd, kde se většina žáků odmítá učit a apriori neuznává kantorovu autoritu. Když se v takové skupině rozvine šikanování, zasáhne mnohdy i několik učitelů. Ostatní pedagogové bojují všemi silami o udržení kázně a interakce nemá výukový, ale válečný charakter.

Proč se přidávají další žáci k agresorům?

Šikana a kyberšikana učitele bývá těžkou poruchou vztahů ve skupině. Onemocnění vztahů má svůj zákonitý vývoj. Směřuje od zárodečné podoby tzv. ostrakismu k „dokonalému" pátému stadiu – totalitě – dokonalé šikaně. Když se odborně a razantně nezasáhne hned v počátku, při difuzních, rozptýlených stadiích, vytvoří se jádro agresorů a to na sebe nabaluje další žáky. Nakonec násilí vůči učiteli jako normu přijmou všichni členové skupiny. Šikanování pedagoga se stává skupinovým programem, děti se cítí být oprávněni takto vůči učiteli jednat.

Jak se dá šikaně a kyberšikaně učitelů čelit?

Metody nápravy jsou v zásadě stejné jako metody léčby šikany a kyberšikany žáků. Diagnostika a řešení musí respektovat stadia a formy šikany a samozřejmě také specifika základní formy kyberšikany. Důležité je zachytit šikanu učitele v počátečním stadiu, kdy ještě normy týrání učitele nepřijala většina žáků.

2. INSPIRATIVNÍ OTÁZKY PRO PRÁCI SE ŽÁKY

Pro toto téma doporučujeme, aby s třídou pracoval externista, ideálně pracovník policejní prevence nebo pedagogicko – psychologické poradny. Dále doporučujeme, aby video příběh zaměřený na kyberšikanu namířenou vůči pedagogům přišel na řadu až po preventivní práci k tématům kyberšikany mezi žáky a vrstevníky. Následující otázky jsou inspirací pro reflexi tématu s dětmi.

a) Otázky využitelné pro reflexi příběhu 5

- Co bylo podnětem k zahájení útoků na paní učitelku Veselou?
- Jak útoky paní Veselá asi prožívala?
- Jak se může paní učitelka bránit, co byste jí poradili?
- Jaké dopady měla kyberšikana vůči paní učitelce Veselé a její rodině?
- Proč se přidávali další žáci k útočníkům?
- Co to je šikana učitele?
- Jak mohou dcera, syn a manžel paní Veselé pomoci?
- Dá se šikaně a kyberšikaně učitele předcházet?

b) Odborný pohled na fenomén a informace jak pomoci

- Kyberšikana a šikana učitelů
- Znaky kyberšikany a šikany učitelů
- Jak se dá kyberšikaně a šikaně učitelů čelit
- Právo a kyberšikana učitelů

Podrobné informace najdete v metodickém materiálu projektu Škola bezpečně online: „Elektronická šikana a jak ji řešit", Národní centrum bezpečnějšího internetu, Praha 2012.

3. ODKAZY NA LITERATURU A WEBOVÉ ČLÁNKY

- Kolektiv autorů: „Elektronická šikana a jak jí řešit (Metodický materiál)" Národní centrum bezpečnějšího internetu, Praha, 2012
- Kolář, M.: „Nová cesta k léčbě šikany", Praha, Portál, 2011
- Kolektiv autorů:„Kyberšikana a její prevence – příručka pro učitele", Plzeň,Dragon Press, 2009
- Rogers,V.: „Kyberšikana (Pracovní materiály pro učitele a žáky), Praha, Portál, 2009

www.ncbi.cz
www.saferinternet.cz
www.bezpecne-online.cz
www.horkalinka.cz
www.nebudobet.cz
www.linkabezpeci.cz
www.minimalizacesikany.cz